

Återkalla beställning av äldreboende

Dnr SO 2016/0182

Sammanfattning

År 2014 gjordes en beställning för socialnämndens målgrupper avseende byggnation av två boenden, varav ett äldreboende. Det kan konstateras att situationen 2019 har förändrats och behovet av äldreboende kan tillgodoses inom tillgängliga gruppboenden. Utvecklingen i stort går mer mot självständigare boendelösningar än gruppboende, då den yngre generationens brukare har önskemål om andra alternativ. Efterfrågan på boendestöd ökar dock. Brukarorganisationerna lyfter fram behovet att arbeta mer återhämtningsinriktat så att de personer som vill flytta från ett gruppboende till egen lägenhet ska ha möjlighet till det snarare än att bygga fler boenden. Därav väntas framöver en ökad genomströmning i de befintliga boendena.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterat 2019-04-01(denna skrivelse)

Barnets bästa

Förslaget att dra tillbaka beställningen av ett äldreboende bedöms inte inverka negativt på barns rättigheter.

Ärendet

Bakgrund

Beställningen av två nya gruppboenden gjordes 2014, ett för äldre personer med psykiska funktionsnedsättningar (Tornsvalan) och ett för yngre personer med omfattande psykiatriska omvårdnadsbehov.

År 2017 byggdes det senare, Utsättaregränden. Budgeten för de två boendena beräknades vara densamma. Beställningen av äldreboendet hade föregåtts av analyser om att antalet äldre personer förväntades öka inom en 10-årsperiod. Byggandet av äldreboendet dröjde, bland annat då sökandet efter en lämplig plats drog ut på tiden. När beställningen gjordes fanns det 101 brukare över 55 som inom några år beräknades vara i behov av gruppboende utifrån åldersrelaterade behov.

Åldersstruktur inom socialpsykiatri idag

Verksamhetsområdet har idag 50 brukare i boendestöd som är över 60 år och 39 brukare på boendena som idag är över 60 år. 15 personer som är över 60 år bor idag på privata vårdhem. De 50 personerna som i dag bor i egen lägenhet och som så småningom kan få behov av äldreboende på grund av åldersrelaterad problematik har rätt till insatser från vård- och omsorgsförvaltningen. Behöver de däremot boende på grund av ökade funktionsnedsättningar till följd av psykisk sjukdom ska de beredas plats inom socialförvaltningens socialpsykiatri. Flertalet av dem kommer, liksom övriga befolkning som blir äldre, att bo hemma och få hemtjänst – ibland i kombination med ett fortsatt boendestöd.

Externt köpt vård

Äldre

Vid planeringen av Tornsvälan fanns tankar på att äldre personer som bodde på institution skulle ges möjlighet att beredas gruppboende i Lund. I dagsläget är det cirka 15 personer som är över 60 år och de har bott på institution en längre tid. Många av dem har kroniska sjukdomstillstånd och har tidigare provat olika boendelösningar i Lund, men misslyckats. Ett gemensamt behov är en relativt enskild miljö där sjukvård och behandling kombineras tätt i en boendemiljö med personal dygnet runt samt aktiviteter. Utifrån psykiatrireformen, där kommunen har ansvar för boende och sysselsättning och regionen för behandling, är detta mycket svårt att få till stånd på hemmaplan i en stadsmiljö. För dessa personer finns det i flertalet fall avtal om delad kostnad för insatsen med Regionens psykiatri. Rent kostnadsmässigt är det snarare dyrare att bygga nytt boende i kommunen. Sammantaget finns det vare sig behovsbaserade eller ekonomiska incitament att göra en förändring. Dygnskostnaden i snitt för externa placeringar gällande gruppen äldre ligger på 1 800 kr/dygn.

Yngre

Det finns en ny grupp med behov av externt köpt vård och det är yngre personer med flera olika diagnoser, ofta kombinerat med missbruk, självskadebeteende och svår social problematik såsom hemlöshet och bristande nätverk. Det är personer som inte kommer att ha behov av att bo på privata vårdhem livet ut, men som behöver den enskilda miljön med integrerad specialistkompetens för att till exempel utreda diagnoser eller kartlägga funktioner. Dessa personer kommer att flytta tillbaka till Lund och för flera vore det olyckligt att bo i nära anslutning till andra med samma problematik. Ett alternativ är självständigare boendeformer med mycket tätt stöd, till exempel utökat boendestöd.

Socialnämndens gruppboenden

De flesta äldre personer som bor inom socialpsykiatriens gruppboende i dag kommer sannolikt att bo kvar hela livet. I vissa

fall har det socialpsykiatriska behovet förbättrats mycket genom insatsen, men i takt med att de blir äldre ökar behovet av somatiska insatser som socialnämndens har ansvar för gällande denna målgrupp. Det finns ett utökat samarbete med hemsjukvården, köp av tjänster från vård- och omsorgsförvaltningen vid behov samt en planering med primärvården runt de flesta av de äldre brukarna. På grund av bättre medicinering och rehabilitering lever generellt sett fler i målgruppen längre i dag än tidigare, dock är fortfarande den förväntade livslängden förkortad med 10-25 år. I dagsläget är det endast 7 personer som är mellan 20 år och 30 år som bor i våra interna gruppboenden. De allra flesta i den ålderskategorin har boendestöd i annat boende.

Nuläge och framtiden

Under 2018 märktes att efterfrågan på boende i gruppboende minskar, mycket på grund av att yngre personer föredrar självständigare boendelösningar. Utvecklingen följer den trend som har setts inom äldreboenden med en större utökad hemtjänst och färre som bor på äldreboenden. Flera personer som i dag bor i gruppboende uttrycker en önskan om att flytta till egen lägenhet i framtiden. Det finns i dagsläget ingen uppbyggd organisation runt detta, men satellitlägenheter till varje gruppboende planeras. Detta väntas bidra till en ökad genomströmning i socialpsykiatrins boendebestand.

Brukarorganisationernas bild av utvecklingen

Brukarinflytandesamordnaren (BISAM) påpekar i sin verksamhetsberättelse för 2018 att socialpsykiatrin behöver utveckla ett tydligare elastiskt stöd för brukare som vill flytta ut från gruppboende till egen lägenhet. Hon har träffat flera personer som inte ser sig själva bo på gruppboende hela livet och som vill bo mer självständigt.

Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (RSMH) ordförande Jimmie Trevett kan tydligt se en efterfrågan på en annan typ av stöd hos den yngre generationens brukare utifrån att många vill vara mer självständiga. En annan aspekt som lyfts fram är att många städer som liksom Lund som har haft stora mentalsjukhus av tradition har byggt upp fler boenden för målgruppen än städer som inte haft stora mentalsjukhus. När brukargruppen förändras och stödet blir bättre är det sannolikt så att boendena blir för många.

Representanter för forskning på området

I intervju med Ulrika Bejerholm den 20 mars 2019 som är forskare på Centrum för evidensbaserade Psykosociala Insatser (CEPI) belyser hon vikten av återhämtningsinriktat arbetssätt som den allra viktigaste insatsen för brukargruppen. Metodfrågan för att ge brukarna verktyg för återhämtning och bli självständiga är viktig. Personalens syn på brukarnas förmåga till återhämtning och ett

självständigt liv är avgörande, har hon sett i sin forskning. Hon lovordar den implementering som skett av metoden i Socialpsykiatri i Lund. För att lyckas med den målgrupp som har allra störst behov och som idag ofta placeras rekommenderar hon F-ACT (Flexible Assertive Community Treatment)) där kommun och region arbetar intensivt i samverkan. Socialpsykiatri och Psykosöppenvården har ett pågående F-ACT samarbete under utveckling.

Inget behov av nytt äldreboende för målgruppen idag

Idag finns det på flera av Socialpsykiatriens gruppboenden en uppbyggd struktur för att ta hand om de äldre brukarna som behöver somatisk vård och stöd på grund av åldersrelaterade behov. Gruppen väntas inte öka inom en 5-årsperiod, dock kan en topp konstateras just nu. Inom en snar framtid beräknas gruppen åter att sjunka. Strategin är att socialpsykiatri även fortsättningsvis satsar på återhämtningsinriktat arbete för att stödja brukarna att leva så självständigt som möjligt.

Rent ekonomiskt är det utifrån åldersrelaterade behov inte mer fördelaktigt att bygga ett nytt boende mot att placera externt. Senaste placeringen på grund av åldersrelaterade behov gjordes under 2017. Övriga personer som bor på privata vårdhem har bott där under lång tid. Det skulle vara kostsamt ekonomiskt och oskäligt rent humanitärt att göra en förändring för dessa personer. Under 2018 har även ett visst överskott på platser i det interna boendebeståndet uppstått. Bedömningen är att socialpsykiatri redan idag har ett väl utbyggt omhändertagande för de som blir äldre och att ytterligare platser inte kommer att behövas. Däremot behöver former för omhändertagande av en yngre målgrupp med omfattande problematik utvecklas. I den frågan finns behov av att analysera och lyfta fram olika lämpliga boendeformer.

Socialförvaltningens förslag till beslut

att hos Kommunstyrelsen återkalla beställningen av byggnationen av boendet Tornsvälan.

SOCIALFÖRVALTNINGEN

Annika Pettersson
socialdirektör

Anna Burston
verksamhetschef

Beslut expedieras till:
Kommunstyrelsen
Serviceförvaltningen
Akten